

Kır kesiminde koyu mavi renkte şalvar, kavuşturma veya camadan yelek giyilmiş, bele ipekli "Tarabulus Kuşak" bağlanmıştır. Aksesuar olarak altın veya gümüş köstekli saat takılmıştır. Dizlik giyildiği de ifade edilmektedir.

Günümüzde erkek kıyafetleri tek tip olarak görülmektedir. Bunlar üstte kapatmalı ve işlemeli yelek, iç göynek, düze beyaz ipekli veya renkli yollu dokumadır. Altta, özellikle gençlerde, koyu mavi renkte, üzeri kaytan işlemeli dizlik, belde kırmızı dokuma veya tarabulus kuşağı bağlanmakta, ayakta dizlere kadar renkli motilli örme çorap, uçtan dilli yemeni giyilmekte, başa püsküllü fes ve üzerine oyali yazma bağlanarak giyim takımı tamamlanmaktadır.

Giyim kuşamda(her ne kadar renk konusunda tereddütler varsa da), yapı, giyim özelliği, kumaş özelliği ve üzerindeki işlemlerle) Türk kültürünün Adadaki 500 yıllık hakimiyetini görmek mümkündür.

REYHANI'DEN BİR ŞİİR

TEKELLÜM

İki satır üç kafiye açalım
Meziyet milliyet merhamet olsun
Hakikatın sırlarına geçelim
Metanet mealet maharet olsun

Bu gün bir güzele çiçek götürdüm
Bahçeden almadım kendim bitirdim
Sözüm başladım sohbet yetirdim
Melamet mülakat mücerret olsun

Reyhanî'yim sohbetime başladım
Ciğerimi ateşlere haşladım
Yazık oldu bu sohbeti boşladım
Mazeret mağfîret muhsiyet olsun

HALİL KARABULUT'TAN BİR ŞİİR

VAHDET

Şu kâinât bahçesini
Gezenler vahdet gördüler
Hakk'ın hikmet bohçasını
Çözenler vahdet gördüler

Bu çokluktan bu bahçede
Nicesi kaldı şüphede
Bin üzümü bir teknede
Ezenler vahdet gördüler

Kurt, kuş dilinden anlayan
Oldu bir Sultan Süleyman
Suretin aslını ayan
Sezenler vahdet gördüler

Gafil dünya dükkânında
Çok şey gördü dört yanında
Lâkin bâtın ummanında
Yüzenler vahdet gördüler

Zâhir, bâtın iki gece
Var arada perde peçe
Gücü yetip dıştan içe
Sızanlar vahdet gördüler

Bir yüz verir görüntüyü
Bir yüz örtünmüş örtüyü
İkilik denen büyüğü
Bozanlar vahdet gördüler

Halil der maddeyi koyup
Mâna şerbetinden doyup
İlm-i ledün'den okuyup
Yazanlar vahdet gördüler

Kır kesiminde koyu mavi renkte şalvar, kavuşturma veya camadan yelek giyilmiş, bele ipekli "Tarabulus Kuşak" bağlanmıştır. Aksesuar olarak altın veya gümüş köstekli saat takılmıştır. Dizlik giyildiği de ifade edilmektedir.

Günümüzde erkek kıyafetleri tek tip olarak görülmektedir. Bunlar üstte kapatmalı ve işlemeli yelek, iç göynek, düze beyaz ipekli veya renkli yollu dokumadır. Altta, özellikle gençlerde, koyu mavi renkte, üzeri kaytan işlemeli dizlik, belde kırmızı dokuma veya tarabulus kuşağı bağlanmakta, ayakta dizlere kadar renkli motilli örme çorap, uçtan dilli yemeni giyilmekte, başa püsküllü fes ve üzerine oyali yazma bağlanarak giyim takımı tamamlanmaktadır.

Giyim kuşamda(her ne kadar renk konusunda tereddütler varsa da), yapı, giyim özelliği, kumaş özelliği ve üzerindeki işlemleriyle) Türk kültürünün Adadaki 500 yıllık hakimiyetini görmek mümkündür.

REYHANI'DEN BİR ŞİİR

TEKELLÜM

İki satır üç kafiye açalım
Meziyet milliyet merhamet olsun
Hakikatın sırlarına geçelim
Metanet mealet maharet olsun

Bu gün bir güzele çiçek götürdüm
Bahçeden almadım kendim bitirdim
Sözüme başladım sohbet yetirdim
Melamet mülakat mücerret olsun

Reyhanî'yim sohbetime başladım
Ciğerimi ateşlere haşladım
Yazık oldu bu sohbeti boşladım
Mazeret mağfired muhsiyet olsun

HALİL KARABULUT'TAN BİR ŞİİR

VAHDET

Şu kâinât bahçesini
Gezenler vahdet gördüler
Hakk'ın hikmet bohçasını
Çözenler vahdet gördüler

Bu çokluktan bu bahçede
Nicesi kaldı şüphede
Bin üzümü bir teknede
Ezenler vahdet gördüler

Kurt, kuş dilinden anlayan
Oldu bir Sultan Süleyman
Suretin aşını ayan
Sezenler vahdet gördüler

Gafil dünya dükkânında
Çok şey gördü dört yanında
Lâkin bâtın ummanında
Yüzenler vahdet gördüler

Zâhir, bâtın iki gece
Var arada perde peçe
Gücü yetip dıştan içe
Sızanlar vahdet gördüler

Bir yüz verir görüntüyü
Bir yüz örtünmüş örtüyü
İkilik denen büyüğü
Bozanlar vahdet gördüler

Halil der maddeyi koyup
Mâna şerbetinden doyup
İlm-i ledün'den okuyup
Yazanlar vahdet gördüler

Kır kesiminde koyu mavi renkte şalvar, kavuşturma veya camadan yelek giyilmiş, bele ipekli "Tarabulus Kuşak" bağlanmıştır. Aksesuar olarak altın veya gümüş köstekli saat takılmıştır. Dizlik giyildiği de ifade edilmektedir.

Günümüzde erkek kıyafetleri tek tip olarak görülmektedir. Bunlar üstte kapatmalı ve işlemeli yelek, iç göynek, düze beyaz ipekli veya renkli yollu dokumadır. Altta, özellikle gençlerde, koyu mavi renkte, üzeri kaytan işlemeli dizlik, belde kırmızı dokuma veya tarabulus kuşağı bağlanmakta, ayakta dizlere kadar renkli motilli örme çorap, uçtan dilli yemeni giyilmekte, başa püsküllü fes ve üzerine oyali yazma bağlanarak giyim takımı tamamlanmaktadır.

Giyim kuşamda(her ne kadar renk konusunda tereddütler varsa da), yapı, giyim özelliği, kumaş özelliği ve üzerindeki işlemleriyle) Türk kültürünün Adadaki 500 yıllık hakimiyetini görmek mümkündür.

REYHANI'DEN BİR ŞİİR

TEKELLÜM

İki satır üç kafiye açalım
Meziyet milliyet merhamet olsun
Hakikatın sırlarına geçelim
Metanet mealet maharet olsun

Bu gün bir güzele çiçek götürdüm
Bahçeden almadım kendim bitirdim
Sözüm başladım sohbet yetirdim
Melamet mülakat mücerret olsun

Reyhan'ım sohbetime başladım
Ciğerimi ateşlere haşladım
Yazık oldu bu sohbeti boşladım
Mazeret mağfired muhsiyet olsun

HALİL KARABULUT'TAN BİR ŞİİR

VAHDET

Şu kâinât bahçesini
Gezenler vahdet gördüler
Hakk'ın hikmet bohçasını
Çözenler vahdet gördüler

Bu çokluktan bu bahçede
Nicesi kaldı şüphede
Bin üzümü bir teknede
Ezenler vahdet gördüler

Kurt, kuş dilinden anlayan
Oldu bir Sultan Süleyman
Suretin aşını ayan
Sezenler vahdet gördüler

Gafil dünya dükkânında
Çok şey gördü dört yanında
Lâkin bâtın ummanında
Yüzenler vahdet gördüler

Zâhir, bâtın iki gece
Var arada perde peçe
Gücü yetip dıştan içe
Sızanlar vahdet gördüler

Bir yüz verir görüntüyü
Bir yüz örtünmüş örtüyü
İkilik denen büyüğü
Bozanlar vahdet gördüler

Halil der maddeyi koyup
Mâna şerbetinden doyup
İlm-i ledün'den okuyup
Yazanlar vahdet gördüler

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ OYUNLARI

"K.K.T.C.'nin hemen her yerinde Oyunlar belirli bir sıraya göre oynanmaktadır. Karşılama başlangıç oyunlarıdır."

Ahmet ÇAKIR(*)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ülkemiz arasında yapılan "Eğitim Bilim ve Kültürel Alanda İşbirliği Protokolü"nun 15. maddesi gereği, 30 Mart 1988 tarihleri arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi'nce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halk müziği, halk oyunları ve halk kıyafetleri konusunda 4 kişiden meydana gelen bir ekiple araştırma yapılmıştır.

Bu araştırmada elde ettiğimiz halk oyunları ile ilgili bilgileri istifadenize sunmak istiyorum.

K.K.T.C.'de halk oyunları ile ilgili faaliyetler 1957 yıllarında başlar. Türkiye'den Beden Eğitimi Öğretmeni olarak gelmiş olan Mümtaz CÖNGER, Türkiye'nin değişik yörelerine ait oyunları, okullarda, öğretmiş ve yaygınlaştırmıştır. Daha sonra kurulmuş olan oyun toplulukları çeşitli festival ve şenliklere katılmışlardır. Bu şenliklerden birinde, topluluk sorumlularına "Sizin kendinize (Kıbrıs Türklerine) ait oyununuz yok mu?" şeklinde bir soru sorulunca; Mustafa SERDENGEÇTİ, Erbil ÇINKAYALAR, ve Ayaç ÇAĞIN'dan meydana gelen bir ekip, Eylül 1973'de Gençlik, Kültür Dairesi'nin onayıyla Kıbrıs Türk Halk Oyunları araştırmaya karar verirler. O dönemde Çifteteli, Bekri, Azize, Kozan, Orak, Erkek Zeybeği, Dolama adlı

birkaç oyunu ortaya çıkarırlar. O günden bugüne araştırmalar devam eder. 1980 yılından sonra, kısa adı HAS-DER olan Halk Sanatları Derneği, de çeşitli araştırmalar yaparak Kıbrıs Türk halk oyunlarına çeşitli katkılarda bulunurlar.

K.K.T.C.'nin hemen her yerinde oyunlar belirli bir sıraya göre oynanmaktadır. Özellikle Karşılama başlangıç oyunlarıdır. Karşılama ardından Mendil oyunları (Sirtolar) başlar. Bundan sonra Zeybek oyunlarına geçilerek, Kasap Oyunları, Çifteteli ve Arabiye ile oyunlar sona erer. Bu oyunlar sırasında veya aralarda, seyirlik oyun dediğimiz dramatik oyunlar da oynanmaktadır.

Karşılama ve Mendil oyunu (Sirto) gibi oyunlar mutlaka iki kişi tarafından oynanır. İki kişi oynarken bir üçüncünün oyuna girmesi ayplanır.

Oyuna üçüncü veya dördüncü şahısların girmesi küsmelere bile neden olurmuş. Bu sebeple birinci çiftin oyunu bitince başka bir çift oyuna kalkar. Böylece sırayla, çiftler çiftler oynanır.

Oyuna çift olarak kalkacak kişiler uyum içinde olan, birbiriyle anlaşan, birbirine hürmet eden, saygı gösteren kişilerdir.

(*) Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Şube Müdürü.

Oyunlara ilkönce gençler çıkar. Genellikle çok iyi oyun oynayan "Usta" oyuncular kendilerini sona saklarlar. Özel olarak düğünlere davet edilen bu usta oyuncular halkın büyük ısrarlarından sonra oyuna kalkarlar. Bunların kendilerini ağırdan satmaları yadırganmaz, halk tarafından bilhasasa saygıyla karşılanır.

Oyunlar düğünlerde, sünnetlerde, festival nitelikli günlerde, panayırarda, nişan törenlerinde; harman zamanı genellikle açık havada, harman yerinde, köy meydanında, kahve önlerinde ve ev avlularında oynanır.

Oyuna kalkanlar, oyun yerine genellikle ağır ağır gelirler. Bu arada müzisyenler bir giriş (taksim) yaparlar. Bu bölümde oyuncular ellerini tükürükleyerek bir yere, bir de ayak uçlarına elleriyle dokunurlar ve eksen etrafında dönerler. Kendilerini ağırdan satarak bir gezinti yaparlar. Gezinti bölümünden sonra müzik başlar. Oyuncular müziğin ritmini yakaladıktan sonra kollarını omuz hizasında açarak oyuna başlarlar. Her oyun bitiminden sonra yeni bir oyuna başlanacağı zaman bu hareketler tekrarlanır.

Kıbrıs Türk halk oyunlarının hemen hemen hepsinde eli ayak topuğuna vurma figürü vardır. Bu figürden sonra dönme hareketi yapılır. Eller omuz hizasında açık vaziyette kaldırıldığı gibi, bir el arkada-diğeri aşağıda, bir el yukarıda, diğeri aşağıda olacak şekilde değişik pozisyonlar vardır. Dönme figürleri soldan sağa veya sağdan sola da yapılabilir. Avuçlar açık olup, parmaklar zaman zaman zaman (belirli yerlerde) şıklatılır. Bütün oyunlarda çökme figürü vardır. El çırpma, önden ve arkadan silkmeye eli açığa vurma", figürleri de yaygındır. Oyuncular galeyana geldikleri zaman "Hoh" veya "yef" diye nara atarak ellerini topuklarına vururlar.

Oyuncular Mendil Oyunu, "Sirt" ve Susta haricinde birbirlerine tutunmazlar. Orbest olarak karşılıklı iki düz sıra veya daire biçiminde oynarlar. Karşılama ve sirtolar iki kişi, Zeybek oyunları, Köroğlu, Arabacı, Orak, Kartal gibi oyunlar da tek kişi tarafından oynanır.

Mendil, Sirt, Orak, Değnek, Kartal, Testi-Fistikya oyunlarında, mendil, orak, değnek, sopa, testi gibi araçlar bulunur. Figürler daha ziyade el ve ayaklarda toplanmıştır.

Kıbrıs Türk halk oyunlarında kadın ve erkek birarada oynamazlar. Kadınlar ayrı yerde, erkekler ayrı yerde oynarlar. Kadınlarda eller erkeklerinki gibi fazla kalkmaz kollar kırık olarak tutulur. Ellerde mendil bulunmaktadır. Mendilin iki ucundan tutarlar. Kadın karşılamaları erkek karşılamalarına göre daha ağır tempoda oynanır. Kadın oyunlarında "Silkme" figürüne rastlanmaz.

Kuzey Kıbrısta oynanan Türk halk oyunlarını şöyle sıralayabiliriz:

1. 1. Karşılama
2. 2. Karşılama
3. 3. Karşılama
4. 4. Karşılama
5. Aziziye Sirtosu
6. Şehir Sirtosu
7. İskele Sirtosu
8. Karagözlü Sirtosu
9. Abdal Zeybeği
10. Sarhoş Zeybeği
11. Arabiye
12. Kıbrıs Çiftetellisi
13. Nişan
14. Dotama
15. Susta
16. Orak
17. Kartal
18. Kozan
19. Arabacı
20. ...
21. Bekri
22. Mandra
23. Değnek Oyunu
24. Fistikya-Testi Oyunu

1- Yararlanılan Kaynak:

16-30 Mart 1988'de Kuzey Kıbrıs'ta Ahmet ÇAKIR tarafından halk oyunları ile ilgili derleme bantları. Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Arşivi: B.88.0021 - 0027.